

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2026-05-13

Ärendenummer FSF-2026-00234

Handläggare

Tove Berg

E-post: tove.berg@forskola.goteborg.se

Återrapportering av uppdrag om individuella lösningar vid behov av omsorg på obekväm arbetstid

Förslag till beslut

1. Förskolenämnden beslutar att nuvarande organisering ska kvarstå och förklarar uppdraget som slutfört.

alternativt

2. Förskolenämnden beslutar att individuella lösningar ska möjliggöras i större omfattning och ger förvaltningen i uppdrag att ytterligare utreda organisation och genomförande.

Sammanfattning

Förskoleförvaltningen har i genomförandeplan 2026 (protokoll nr 19/2025 § 185) fått i uppdrag av förskolenämnden att utreda hur individuella lösningar kan möjliggöras för familjer i behov av oregelbunden omsorg på kvällar, nätter och/eller helger exempelvis i form av dubbla placeringar eller omsorg i hemmet. Inom ramen för uppdraget har även en omvärldsanalys genomförts.

Skollagen (2010:800) ger kommunen ett visst handlingsutrymme att organisera omsorgen utifrån lokala förutsättningar (25 kap. 5 §), och det finns ingen lagstadgad rätt till vare sig dubbla placeringar eller omsorg i hemmet.

Ärendet lyfts till nämnden för beslut om fortsatt inriktning, där nämnden behöver ta ställning till om nuvarande organisering ska kvarstå eller om individuella lösningar ska möjliggöras i större omfattning. Valet innebär en avvägning mellan flexibilitet för enskilda familjer och en sammanhållen, likvärdig och långsiktigt hållbar förskola.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Ärendet kan medföra ekonomiska konsekvenser beroende på vald inriktning. Nuvarande organisering innebär inga nya kostnader, medan en utökning av omsorg i hemmet och/eller införande av dubbla placeringar kan leda till ökade kostnader, ökad administration samt större behov av uppföljning och styrning. Samtidigt kan mer flexibla lösningar stärka möjligheten att förena arbete och föräldraskap och därigenom bidra till ett ökat arbetsmarknadsdeltagande, vilket kan ha positiva samhällsekonomiska effekter på längre sikt. Eventuella kostnadsökningar behöver hanteras inom befintliga budgetramar eller genom omprioriteringar och vägas mot kommunens långsiktiga organisatoriska hållbarhet.

En ökad användning av omsorg i hemmet kan påverka efterfrågan på befintliga enheter som erbjuder omsorg på obekvämt arbetstid. Om fler barn får omsorg i hemmet kan antalet barn på dessa enheter minska, vilket kan få både verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser. Det behöver beaktas vid eventuella förändringar. År 2020 budgeterades 1,5 mnkr för omsorg i hemmet, baserat på sex barn. Budgeten avsåg enbart verksamhetskostnader och inkluderade inte kostnader för gemensam organisation.

Om fler barn beviljas omsorg i hemmet kan det uppstå behov av att omfördela resurser, exempelvis genom justering av barnpengen. Samtidigt behöver tillräckliga resurser säkerställas för att upprätthålla verksamheten vid enheter som erbjuder omsorg på obekvämt arbetstid, även om barnantalet minskar.

Införande av dubbla placeringar innebär organisatoriska och ekonomiska konsekvenser, eftersom två platser i praktiken reserveras för ett barn. Det kräver ställningstagande till hur barnpengen ska fördelas, exempelvis om den ska tillfalla dagplaceringen eller delas mellan dag- och OB-placering. Skolskjuts tillämpas inte, vilket innebär att barnets vistas hela dagen på den förskola som erbjuder omsorg på obekvämt arbetstid, de dagar behov finns av den typen av omsorg.

Bedömning ur ekologisk dimension

Ärendet kan påverka den ekologiska dimensionen genom förändringar i transporter. Omsorg i hemmet kan minska resor för familjer men samtidigt öka resor för personal. Dubbla placeringar kan både minska och öka transportbehovet beroende på hur verksamheten organiseras. Den samlade miljöpåverkan beror därför på omfattning och geografisk organisering.

Bedömning ur social dimension

Ärendet har social betydelse då det rör barns vardag och familjers möjlighet att förena arbete och omsorg. Individuella lösningar kan stärka jämlikheten men kräver tydliga kriterier och rättssäker tillämpning, med barnets bästa som utgångspunkt.

Omsorg i hemmet kan stärka tryggheten men innebär ökad sårbarhet ur ett barnskyddsperspektiv. Dubbla placeringar kan öka flexibiliteten men kan påverka barnets kontinuitet och sammanhang. Ärendet berör även personlig integritet, särskilt vid omsorg i hemmet, och kräver en avvägning mellan familjers behov av stöd och krav på trygghet, likvärdighet, kvalitet och barnets bästa.

Samverkan

Information har skett med de fackliga organisationerna vid förvaltningssamverkan den 19 augusti 2026.

Bilagor som ingår i beslutsunderlaget

1. Omsorg på obekvämt arbetstid – om föräldrars möjlighet till omsorg när förskolan är stängd. Skolinspektionen (2016).
2. Förskolenämndens beslutade kriterier för att erhålla omsorg i hemmet (Nämndsammanträde 2020-08-26).
3. Delad plats mellan kommuner. Göteborgsregionens underlag gällande dubbla placeringar. (2020)

Beskrivning av ärendet

Förskoleförvaltningen har i genomförandeplan 2026 (protokoll nr 19/2025 § 185) fått i uppdrag av förskolenämnden att utreda hur individuella lösningar kan möjliggöras för familjer med behov av omsorg på obekväm arbetstid, såsom kvällar, nätter och helger. Uppdraget omfattar bland annat dubbla placeringar och omsorg i hemmet, och inom ramen för uppdraget har även en omvärldsanalys genomförts.

Mot denna bakgrund ska förskolenämnden ta ställning till hur kommunen ska organisera sådana individuella lösningar. Ärendet gäller om nuvarande hantering ska kvarstå eller om möjligheten till dubbla placeringar och/eller en mer omfattande tillämpning av omsorg i hemmet ska utredas vidare.

I nuläget erbjuds omsorg på obekväm arbetstid vid särskilt utvalda förskolor, varav två är dygnet-runt-öppna. Omsorg i hemmet kan beviljas efter individuell prövning enligt fastställda kriterier (se tabell), medan dubbla placeringar inte erbjuds.

Omsorg i hemmet. Fastställda kriterier (Nämndbeslut 26 augusti 2020)

	Det krävs att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, där varken ordinarie förskola eller dygnet-runt förskola fungerar.
	Speciella behov av omsorg som är förenade med olika sjukdomstillstånd hos barn kan innebära att omsorg i hemmet kan beviljas utifrån särskilda skäl.
	Det krävs ett regelbundet och kontinuerligt behov av omsorg på obekväma arbetstider.
	Möjligheten för vårdnadshavare att förändra sina arbetstider skall också prövas. Att yrkets art är av den karaktär att den ordinarie arbetstiden ej kan påverkas eller förläggas på annan tid samt att arbetstiden kontinuerligt är förlagd till kvällar/helger.
	Omsorg i hemmet kan endast beviljas om omsorgsbehovet gäller kvällar och/eller helger. (Ej natt)
	Omsorg i hemmet erbjuds inte om vårdnadshavarna har inneboenden eller om vårdshavaren/vårdshavarna själv/själva är inneboende.
	Hemmet måste uppfylla Göteborgs Stads riktlinjer för säkerhet i hemmet.
	För att kunna erbjuda syskon som tillhör både förskoleförvaltningen och grundskoleförvaltningen omsorg i hemmet, måste de båda förvaltningarna ha samsyn i ärendena. Om samsyn inte kan uppnås av båda förvaltningarna kommer brukaren hänvisas till en dygnet-runt förskola. (Som syskon räknas i grundskoleförvaltningen till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år).

Rättsliga utgångspunkter

Skollagen (2010:800) anger att kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg när förskola eller fritidshem inte erbjuds, i den omfattning som behövs med hänsyn till vårdnadshavares arbete eller familjens situation i övrigt (25 kap. 5 §). Bestämmelsen innebär dock inte en individuell rättighet till omsorg på obekväm arbetstid eller till en viss omsorgsform, och lagen reglerar inte hur verksamheten ska organiseras.

Kommunen har därmed ett handlingsutrymme att organisera omsorgen i förskolelokal, i hemmet eller i annan form. Av förarbetena framgår att kommunen ska göra en individuell

bedömning i varje enskilt fall där barnets behov, familjens situation och lokala förutsättningar vägs in.

Utredningens inriktning och alternativ

Förvaltningen har utrett förutsättningarna för att utveckla verksamheten genom två typer av individuella lösningar: omsorg i hemmet och dubbla placeringar. Båda alternativen ryms inom gällande lagstiftning men innebär olika konsekvenser för barn, verksamhet och ekonomi. I nuläget har inget barn beviljats omsorg i hemmet och dubbla placeringar tillämpas inte enligt gällande riktlinjer.

Omsorg i hemmet

Omsorg i hemmet innebär att barnet får omsorg i sin hemmiljö som ett komplement till ordinarie förskola. Formen används i dag restriktivt och efter individuell prövning, och utgör en kompletterande omsorgsform när behov inte kan tillgodoses inom ordinarie verksamhet. Omsorg i hemmet kan innebära ökad trygghet för barnet genom att vistelsen sker i en välkänd miljö med möjlighet att följa ordinarie rutiner, som måltider och vila. Den kan vara särskilt lämplig för små barn, barn med medicinska eller andra särskilda behov samt för familjer med begränsat nätverk. Lösningen kan även underlätta för vårdnadshavare med obekväma arbetstider att delta i arbetslivet, och kan ha särskild betydelse för ensamstående vårdnadshavare.

Samtidigt innebär omsorg i hemmet att verksamheten bedrivs utanför förskolans ordinarie struktur. Det medför särskilda risker, bland annat kopplade till ensamarbete, begränsad insyn och svårigheter att upptäcka eller förebygga missförhållanden. Avsaknaden av kollegial närvaro kan även innebära begränsade möjligheter till stöd i akuta situationer. Det ställer därmed högre krav på chefskap och rektorskap för att få till styrning, uppföljning, arbetsmiljöarbete och kvalitetssäkring, inklusive rekrytering, introduktion och tillsyn.

En mer generös tillämpning förutsätter att organisationen har kapacitet att hantera dessa risker på ett systematiskt och rättssäkert sätt. Samtidigt kan en ökad användning påverka efterfrågan på befintliga enheter som erbjuder omsorg på obekväma arbetstid, vilket kan få både verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser och aktualisera behov av att se över resursfördelningen

Dubbla placeringar

Dubbla placeringar innebär att ett barn har två parallella förskoleplatser, vanligtvis en dagförskola och en verksamhet som erbjuder omsorg på obekväma arbetstid. Syftet är att möjliggöra flexibilitet för familjer med oregelbundna arbetstider samtidigt som barnet kan behålla sin ordinarie placering.

Det finns ingen lagstadgad rätt till dubbla placeringar, och regelverket är inte utformat för att utbildningsansvaret ska delas mellan två enheter. Läroplanen förutsätter att utbildningen är sammanhållen och systematiskt följs upp av huvudmannen. Dubbla placeringar kan underlätta för vårdnadshavare att kombinera arbete och omsorg, men innebär samtidigt utmaningar. Lagstiftaren har särskilt lyft risken att barnets behov av trygghet och kontinuitet kan påverkas negativt när barnet växlar mellan olika miljöer, barngrupper och personal. Det kan även uppstå svårigheter kopplade till barnets dagliga logistik, särskilt vid övergångar mellan verksamheter. Vidare aktualiseras frågor om pedagogiskt ansvar, dokumentation och uppföljning, då det saknas tydlig reglering för

hur dessa delar ska samordnas mellan två enheter. Det kan påverka det systematiska kvalitetsarbetet och huvudmannens möjlighet att säkerställa en sammanhållen utbildning.

Därutöver medför dubbla placeringar organisatoriska och ekonomiska konsekvenser, eftersom två platser i praktiken reserveras för ett barn. Det påverkar platsplanering, köhantering, gruppstorlekar, personaltäthet samt resursfördelningsmodellen. En utvidgad tillämpning kan även aktualisera frågor om likvärdighet och gränsdragningar, exempelvis vilka målgrupper som ska omfattas och under vilka förutsättningar lösningen ska erbjudas.

Antal barn som idag omfattas

Tabellen visar totalt antal barn med plats obekväm arbetstid.

Enhet	Totalt antal barn med plats obekväm arbetstid	Varav förskolebarn	Varav grundskolebarn
Gånglåten 31 (Sydväst)	20	15	5
Kapellgången 8 (Centrum)	36	24	12
Prästvägen 6 (Hisingen)	33	24	9
Salsavägen 47 (Nordost)	20	11	9

Tabellen visar totalt antal barn i kö till obekväm arbetstid.

Enhet	Totalt antal barn med som står i kö och söker obekväm arbetstid	Varav förskolebarn	Varav grundskolebarn
Gånglåten 31 (Sydväst)	11	1	10
Kapellgången 8 (Centrum)	16	13	3
Prästvägen 6 (Hisingen)	8	4	4
Salsavägen 47 (Nordost)	28	21	7

Inga barn har beviljats omsorg i hemmet på obekväm arbetstid våren 2026.

Omvärldsanalys

Stockholms stad

Förvaltningen har inhämtat information från Stockholms stad om hur omsorg på obekväm arbetstid organiseras. Genomgången visar att barn som beviljas omsorg behåller sin ordinarie placering dagtid och därutöver får omsorg under obekväm arbetstid, vilket innebär en form av dubbel placering. Omsorgen kan erbjudas både i barnets hem och i verksamhet, där hemomsorg främst förekommer kvällstid till klockan 00.00 medan övrig

tid sker i lokal. Beslut om omsorg fattas centralt av förskoleförvaltningen utifrån kriterier om ett regelbundet och varaktigt behov kopplat till arbete på obekvämtid som inte kan lösas på annat sätt. Själva utförandet ansvarar grundskoleverksamheten för, vilket innebär en uppdelning mellan beslut och genomförande. Verksamheten finansieras genom ett särskilt budgetanslag, kompletterat med statsbidrag. Den centrala handläggningen bidrar till likvärdiga bedömningar, men eftersom utförandet inte följs upp samlat finns en risk för variation i kvalitet och genomförande mellan olika enheter. Uppföljning av barnets situation och verksamhetens kvalitet ligger hos utförarverksamheten.

Malmö stad

I Malmö stad har man varken dubbla placeringar eller omsorg i hemmet. De har tre förskolor med obekvämtid, för den som arbetar på obekväma arbetstider. Två av förskolorna erbjuder omsorg på kvällar och helger och en av dem erbjuder nattomsorg.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att dubbla placeringar och en mer generös tillämpning av omsorg i hemmet är möjliga inom gällande lagstiftning. Inget av alternativen är dock en skyldighet för kommunen.

Omsorg i hemmet innebär ökade krav på styrning, uppföljning och arbetsmiljöansvar, samt en ökad sårbarhet ur ett barnskyddsperspektiv. En utvidgad tillämpning förutsätter att organisationen har tillräcklig kapacitet att säkerställa kvalitet, trygghet och rättssäkerhet. Dubbla placeringar påverkar placeringskapacitet, resursfördelning och kontinuitet i verksamheten. Det innebär behov av att beakta barnets trygghet och sammanhang i utbildningen, samtidigt som lösningen kan underlätta för vårdnadshavare att förena arbete och omsorg.

Förskolenämnden är huvudman och ansvarar för kvalitet, säkerhet och rättssäkerhet, även när omsorg ges i barnets hem. En utvidgning av individuella lösningar förutsätter därför att organisationen är tillräckligt robust för att hantera risker, upprätthålla kvalitet och förebygga missförhållanden.

Förvaltningen bedömer att frågan ytterst handlar om nämndens ambitionsnivå och balansen mellan flexibilitet för enskilda familjer och en sammanhållen, likvärdig och långsiktigt hållbar förskola. Valet av inriktning är därmed ett strategiskt och politiskt ställningstagande.

Malin Welin

Johan Olofson

Avdelningschef Styrning och ledning

Förvaltningsdirektör